

SACRORUM
CONCILIORUM

NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO
CUJUS

JOANNES DOMINICUS MANSI

ET POST IPSIUS MORTEM FLORENTINUS ET VENETIANUS EDITORES

AB ANNO 1758 AD ANNUM 1798. PRIORES TRIGINTA UNUM TOMOS EDIDERUNT
NUNC AUTEM CONTINUATA ET, DEO FAVENTE, ABSOLUTA.

TOMUS TRIGESIMUS SECUNDUS.

Ab anno MCDXXXVIII. ad annum MDIL.

PARISIIS

MDCCCII

EXPENSIS HUBERTI WELTER, BIBLIOPOLÆ.

ANNO
CHRISTI
1512.

nostra prefatum, & Bartholomæum Salicetum, ejusdem concilii secretarios: nec non dilectos filios Jacobum Simonetam causarum sacri palatii auditorem, Hieronymum de Genujiis apostolicæ cameræ auditorem, Alvarotum de Alvarottis literarum apostolicarum abbreviatorem ex majori parco, Manilium Rabbum acolytum capellæ nostræ, scrutatores votorum. Quorum duo ex una, alii vero ex altera prefati concilii parte vota scrutentur, & cum ipsis duo ex eisdem notariis, & duo ex scribis supradictis in votorum scrutatione semper debent interesse. Dilectos filios Paulum Plancam, Justinum de Carolis fiscalem, Angelum de Cesis, Joannem Baptistam de Senis, Melchiorum de Bardasinis, advocatos; Marianum de Cuccinis fiscalem, Thomam Regis & Bernardum Mocharum procuratores. Locorum autem assignatores, Paridem de Grassi, & Baltasarem Nicolai Viterbiensem, magistrum ceremoniarum volumus loca assignare debentibus in concilio sedere. Si qua vero legenda occurrerint sessione sequenti, venerabilem fratrem archiepiscopum Spalatensem ei muneri deputamus.

-f. ubi, &
loci

- Fregepanibus,

Acta itaque schedula hujusmodi, idem reverendissimus dominus Alexander petiit ab omnibus, si placebant eis contenta in schedula: & omnes annuerunt, quod sic, nemine discrepante. Deinde infra scripti officiales in supradicta schedula contenti, ad pedes prefati sanctissimi domini nostri, tactis sacrosanctis scripturis, præstiterunt corporale juramentum, & quilibet eorum præstitit, de fideliter exercendo officia eis commissa: videlicet, reverendus pater dominus Alphonsus de Lerma, & Paulus de Cesis, protonotarii apostolici de numero: dominus Alvarotus de Alvarottis, literarum apostolicarum de majori parco abbreviator: excellentes juris utriusque doctores, domini Paulus de Planca, Justinus de Carolis, Angelus de Cesis, Joannes Baptista de Senis, & Melchior de Bardasinis, advocati; dominus Bernardus Mocharus & Thomas Regis, procuratores: domini Bernardus Sculteti, & Bernardinus de Conteras, scribæ: excellens juris utriusque doctor dominus Paulus de Capozuchiis, & nobiles domini Jacobus de Fragapanibus, & Petrus Pauli de Vechis, Urbis almæ conservatores: & dominus Fabricius de Careto, Sixtus de Ruvere, Petrus Grimanus, priores & milites ordinis sancti Joannis Hierosolymitani. Et deinde idem sanctissimus dominus noster Julius commisit reverendissimo domino Raphaeli episcopo Ostiensi, cardinali sancti Georgii, sanctæ Romanæ ecclesiæ camerario, ut reciperet & jurare faceret officiales absentes in prædicta schedula contentos, presentibus magistris ceremoniarum, &c. Et hæc fuerunt pro prima sessione.

Insuper idem reverendissimus dominus Alexander cardinalis, de mandato prefati domini statuit & pronuntiavit secundam sessionem fieri debere die Lunæ sequentis hebdomadæ, quæ erit decimasextima hujus mensis, in qua tractabitur de annullatione gestorum in conventicula satanæ & conciliabulo Mediolanensi, seu Pisano, super quo cogitare deberent. Super quibus omnibus & singulis magister Thomas Regis procurator fieri petiit per pro-

Concil. General. Tom. XXXII.

tonotarios & notarios ad hoc deputatos publicum & publica, instrumentum & instrumenta.

SESSIO I

Tenor vero sermonis & orationis habitæ per reverendum patrem dominum archiepiscopum Spalatensem, præsentem sanctissimo domino nostro & reliquis patribus concilii in habitu consueto prælatorum, videlicet, cum pluviali sericeo & mitra, ascenso ambone consueto, sequitur, & est talis.

Thomas Niger canonicus, archipresbyter & vicarius Spalatenfis, doctissimo & integerrimo M. Marulo nobili Spalatenfi, salutem.

Cum urbem Romam sanctorumque reliquias ex voto invisere statuissem, eo tunc temporis evocatum ad concilium Lateranense Bernardum Zane archipresule nostrum Spalatensem operæ precium visum est comitari. Quo cum longo postliminio tandem pervenissem, peragratis omnibus pene sanctorum sacellis, eorumque sacris reliquiis ex Christianorum instituto adoratis, contigit interfuisse orationi ab eodem archipresule nostro luculentissime peroratae coram maximo pontifice Julio II. ceterisque patribus ex industria in Lateranensis ecclesiæ synodo, ad id in prima sessione congregatis. Quam quidem orationem, M. Marule, amicorum doctorumque virorum rarissime, ad te præcipue mittere visum est, ut, cui tu, in illo tuo præclaro opere de imitatione Christi, eruditionis atque ingenii laudem tribuisti singularem, dignumque censuisti, cui ipsum opus præcipue dedicares, ejus nunc non minus commendas erga rempublicam Christianam studio atque curam, cum perspexeris, qualibus ipse argumentis, quanta animi verborumque concitatione totus in eo sit, ut bella inter Christianos principes exorta sedentur, ut unusquisque suis limitibus contineatur, ut hæreses schismataque extirpentur, ut pax reddatur ecclesiæ, ut tandem adversus communes fidelium persecutores Turcas communia Christianorum arma sumantur. Talia tu cum legeris, putabis illum non in auditorio ac frequenti consessu celeberrimorum virorum verba facere, sed in acie totum versari, arma tractare, buccina militari concrepare: tam acer est in dicendo, tam vehemens in exhortando, tam efficax in suadendo: sed omissa actione, pronuntiationem vehementiamque verborum Demosthenis Æschinisque, sua verba trutinantium, crederes. Quod nequaquam auderem adstruere, nisi & orationi prius peroratae, quam pene demandatae, ipse interfuissem, & ab omnibus fere qui interfuere, commendatissimam cognovissem. Nam & tunc totius pene sacratissimi theatri applausu est excepta, & postea omnium qui eam legerunt, seu audierunt, rotundo ore celebrata, ac doctissimi cujusque sententia commendata. Magisque ejus eloquii venustatem vehementiamque admirantur, qui philosophiæ insuper & theologiæ peritissimum eum esse non ignorant. Rarum enim est, ut quis ad tam ingenuas, tantæque difficultatis artes etiam rhetoricam examulsum adjecerit. Illud etiam non in ultimis archipresulis nostri laudibus computandum censeo, ut qui in ecclesia sua metropolitana, in prædicatione annuntiationeque divini verbi per totam pene quadragesimam

G g

EPISTOLA

firmam indefesso gradu, ac veinti quod con-
tinuato virtutum pariete, a nullius ordinis re-
ligionisque professore se passus est superari, in
orando etiam eidem professoribus præferri me-
rito & debuit & meruit, cum prælatorum,
non monachorum, id præcipue sit muneris:
sed quibus mores quoque hominis, sicut nobis,
liquido innotescunt, nihil in eo deside-
rari aunt, vel quod ad eruditionem, vel
quod ad vitam pertineat. Idem te de ipso jam-
pridem sentire non dubito. Eo etiam magis
in eo tantas fortunæ dotes mirandas censeo,
quod & nobilitate præcipua splendescens, &
opibus non immodicis pollens, in gremio lu-
xuriantis fortunæ molliter educatus, literas non
est aspernatus, nec eruditos eruditorumque
consuetudinem fastidienter illudit. Nam bona
mens bonaque fortuna rarenter copulantur.
Quotus enim quisque ex globo nobilium elo-
quentiæ studet? quotusquisque aut eruditus
est, aut eruditionis assertor? E contrario
complurimos videas (de nobilibus opulentiori-
busque loquor) qui ubi ceperint adolescen-
turire, se totos dedant dedicentque belluinis
voluptatibus, quibus literatorum gymnasium
carcer est, doctrina supplicium; qui spectro-
res sunt studiorum, olores studiosorum. At
archipræsul noster in amplissimis, uti prædixi,
fortunarum bonis constitutus præcipuo Veneti
senatus genere præfulgens, stemmata suorum
tum summorum pontificum, tum cardinalium
patriarcharumque affatim numerans, a tene-
ris, ut Græci aunt, unguiculis ad hanc us-
que ætatem, literarum studia scienter ample-
xus est, datque jugiter operam, ut natalium
suorum splendor eruditione magis illustretur,
quam genere. Verumtamen, ut revertamur,
unde digressi sumus, cum orationem quam
mittimus, mi Marce, perlegeris, quod in-
tra te fortasse tacitus lantis, etiam verbis scri-
ptisque in publicum locurus dabis; delecta-
bitque te ab eo plurimum amari, quem plu-
rimum laudas: imo qui jam multorum ore
celebratur ubique & extollitur, adeo ut nemo
sit, qui dubitet, ex oratione suavisque suo
pontificem maximum Julium, compositis ec-
clesiæ rebus, & his quæ per tyrannos erant
occupata, reparatis, continuo expeditionem
indicturum in Turcas, omnesque Christiano-
rum principes, qui ad hanc usque diem dormi-
taverunt, simul & dormierunt, veluti ex som-
no Endymionis excitatum, convocaturum-
que ad eam perficiendam, ut qui Christiano
nomini tam infensis infestisque sunt, ipsius Chri-
sti vicarii invictissimi auspiciis profugerent.
Etenim si pæmo priorum pontificum æque ac
ille magnas res aut aggressus sit, aut felicissi-
me gesserit, cur non speremus, ipso duce, &
hoc futurum? Oremus igitur, ut qui pontifi-
ci maximo Julio secundo tantæ gerendæ rei
contulit voluntatem, non denegat facultatem.
Ceterum felix Spalatina civitas patria no-
stra, cui Bernardus Zane contigit archipræ-
sul, qualem & habere jucundissimum est,
& habuisse gloriosum. Vale. Ex Urbe quin-
to Idus Maias, millesimo quingentesimo duo-
decimo.

*Bernardi Zane Veneti patricii, artium doctoris &
sæpe theologiae magistri, archipræsulis Spala-
tensis, oratio habita in prima sessione concilii
Lateranensis, præfate Julio secundo pontifice
optimo maximo.*

ANNO
CHRISTI
1512.

Solent hi qui coram singulis principibus,
privatisque consensibus orationem habent, bea-
tissime ac sacratissime pontifex maxime Juli,
loci, temporis ac personarum rationem, vene-
randumque conspectum in sui exaltationem ad-
ducere, si minus concinne, minulve elegan-
ter verba facerent, seu in modis oratione de-
ficerent. Ego vero, qui coram te, hoc est
coram totius orbis principe & vero Christi vi-
cario, in excelssimo humani generis fastigio
posito, coram tot sapientissimis pontificibus,
tot doctissimis prælati & magistris, tot tan-
tisque principibus, ac ut unico verbo verum
fatear, coram toto terrarum orbe sum verba
facturus, non dicam, ut fieri solet, quo me
vertam; sed quo animo, quibus viribus, quo
dicendi genere, qua demum memoria tantum
oneris sustinere, ad finemque perducere valeam,
nescio. Ad loci, temporis & personarum ratio-
nem, gravitatem, rarissimum angustissimumque
conspectum, accedit rei de qua dicturus sum,
magnitudo, amplitudo & dignitas maxima.
Non enim unum dicendi genus sese mihi of-
fert, sed omnia simul: non de unius personæ
dignitate vel statu, non de unius provincie
conservatione, non de terrarum orbe tantum,
sed de divinis humanisque rebus, de rerum om-
nium principe & moderatore Deo optimo ma-
ximo, de ejus vicario summo sanctissimoque
pontifice, de utraque ecclesia militante & trium-
phante, de ejus firmissimis cardinibus, de
principibus, de celo ac terra denique sum ver-
ba facturus. Quæ omnia sicuti ardua sunt, im-
possibiliaque videntur uni quamvis consumma-
tissimo ad pronuntiandum ac perorandum, ita
me recreat & reficit summa bonignitas sancti-
tatis tuæ, sacratissime pontifex, qui utpote
humanissimus munificentissimusque, non tam
oblatum officium, quam animum quo offer-
tur, inspicis & perpendis. Suscepi igitur a san-
ctitate tua demandatum munus ea mente, eo
animo, ut si ad optatum finem perducere non
valerem, intueatur saltem tua beatitudo animi
mei promptitudinem, desiderium, voluntate-
tem. Ignoscent præterea omnes hi sapientissi-
mi patres, si ego præ ceteris ad munus hoc dis-
ficillimum subeundum ab eadem tua beatitudi-
ne selectus fuerim, quandoquidem id non in-
consulto evenit. Sanctitas enim tua non tam
viri doctrinam & eruditionem, qua hi omnes
facile præstant, quam summa dignitate, utpo-
te metropolitana, summorumque pontificum af-
finitate insignitum, & tuæ sanctitati ab ineun-
te pueritia summo studio, observantia & de-
votione obnoxium prælegit. Verum quia in-
stabile, insolidum & caducum est fundamen-
tum, quod supra firmam petram jactum non
fuerit, ideo a divinis suspicabimur, nec dimit-
tendo Patrem Filiumque divinum, Spiritum
sanctum, amborum nexum, submissa ac reve-
renda voce invocabimus: Veni creator Spiritus,
mentes tuorum visita, imple superna Patris &
Filii gratia, quæ tu creasti pectora. Amen. Sa-
lomonis verba initium orationis meæ aptum
idoneumque mihi propono, beatissime ac sacra-
tissime pontifex maxime, dicentis: *Ad hoc facta*

s. 70. 2.

est